

Književne novine

Közvetlenül az írókongresszus előtt kaptuk kézhez a lap utolsó számát (V. évfolyam, 66. szám, 1952 szeptember 28). Kicsit megie-pődve, kicsit érthetetlenül de majd ugyanannyi megértő nyugalommal vettük tudomásul, hogy a Književne Novine öt esztendő után — „munkáját elvégezve“ — beszüneti további megjelenését. Mi is elmondhatjuk, amit a legutolsó szám bevezető írása mondott: jelentős munkát végzett az irodalmi élet minden frontján. Az eszmei-politikai téren folytatott harcban épp úgy vezető orgánuma volt az íróknak és az irodalomnak, akár a formakeresésben és az új, szocialista kritika hangjának és esztétikai szempontjainak megjelölésében. Tá-jékoztatónk volt ez a lap öt éven át és a világirodalmi események fölkészült figyelője. Ha kissé tá-volról is, de betekintésünk volt a számottevő irodalmi centrumok életébe s ezzel legalábbis odáig el-jutottunk, hogy az értesülésben lé-pést tudtunk tartani a művészi al-kotómunka fejlődésével. Harcos volt ez a lap; bátran harcot hird-etett minden visszafelé hajló, deka-dens kispolgári irányzat ellen, lankadatlanul küzdött a nyugatról importált és imitált divatos izmu-sok szárnyrakapása ellen és az eszmei-politikai, esztétikai fogal-mak tisztázásával szilárdabb alap-ot teremtett a haladószellemű ér-tékelésnek. Nem egy írás, vitacikk, esszé és bírálat törte az alkotó-

művészek között az ugart s nem kis része volt abban, hogy termő-vé, termékenyebbé művelte a ta-lajt. — Ennek a harcnak az ideje lejárt, mert irodalmi életünk fejlő-dése új szakaszához érkezett. A Književne Novine mint olyan, munkavégezetten eltűnt az élő la-pok sorából. Ez a tény egy pillana-tig sem jelent és nem is jelenthet meghátrálást a további föladatok megoldásáért folytatott harcok előtt, — ellenkezőleg: a megszűnés ténye a harc színvonalának emel-kedését jelenti új formában, újabb föladatok vállalásában. Az eddigi irodalmi újítóg helyett jövő év január elsejétől kezdve irodalmi folyóirat jelenik meg, melynek ne-ve **Új Gondolat** lesz. A szerkesz-tőség összeállítása, a megjelenés szakonkénti időpontja, előfizetés, irodalmi levelezés mind majd ak-kor válik ismeretessé, ha már a készülődésen túljutottak és telje-sen időszerűvé válik az új folyó-irat beharangozója. — A legutolsó számban, mint eddig is kritikai írások, beszámolók, szépirodalmi közlemények, naplójegyzetek és recenziók a bibliográfiai jegyzetekkel (s néhány műmelléklettel) foglalják el a lap hasábjait. A köz-lemények egyrésze már az irodal-mi újságé marad, de Bora Dreno-vác, Oszkár Davicsó és Milán Gyó-kovics írása ha nem is folytatásban, de visszhangban átmegy az új fo-lyóirat hasábjaira.

Szražilovo

Nincs az a szerb, magyar, horvát, szlovák, ruszin vagy román diák, olvasó vagy irodalombarát, a Vajdaságban, aki nem tudná, hogy Szražsilovó sétányain száz esztendővel ezelőtt a halhatatlan vajdasági szerb poéta: Brankó Radicsevic bolyongott és a tetőn, ahol ma sírja áll, az öreg fapadon verseit írta. Csiplics Bogdán, mint a költő szelleméhez méltó utód nem is választhatott volna találóbb címet lapjának. A „Szražilovo“ irodalmi és művészeti lap, amelynek első száma szeptember hó 20-ikán jelent meg. Szerkesztője, Csiplics Bogdán azonban adós maradt azaz, hogy legalább rövid bevezetőben kifejtette volna a lap szándékát és céljait. Így az olvasó az első két szám közleményeinek elolvasása után maga bontogatja ki: ez a lap hova tart és mik a céljai. Az első szám arra enged következtetni (ha már a második nem is), hogy a „Szražilovo“ gyűjtőhely lesz: szerb, magyar, horvát, szlovák, ruszin, román írók testvéri közösségű megszólalási fóruma, hisz Velykó Petrovics „Higgyjetek előbb“ c. verse mellett Herczeg János írása, Majtényi Mihály regényrészlete a „Garabonciás“-ból,

Ács Károly verse, B. Szabó György vázлата és Ács József rajza ilyen összefogás ígétét adja. Mindenestre a „független irodalmi lap“ figyelője irodalmi és művészeti életünknek a Vajdaságban. Az írókon és a művészeken múlik, hogy Csiplics Bogdán kezdeményezése visszhangot találjon a harmadik számban is. — A második szám bevezető helyen Bozsidar Kovacsevics cikkét hozza Noviszád város „intim történetéről“, Brankó Péics Katarina Ivánovicrsról, a szerb polgári festészet legkifejezőbb képviselőjéről ad ismertetőt, a szépirodalmi rovatban M. Palanacski, tárcanovellájával, Milán Tabakovics verseivel, Gyorgye Kosztics elbeszélésével találkozunk. Csiplics Bogdán a noviszádi Szerb Népszínház Schiller bemutatójáról (Armány és szerelem) ír kritikát. Lapszemle, Krónika és Figyelő rovat tartalmi gazdagodást jelent a lapnál, olvasásakor mind több kultur eseményre figyelünk föl és Joca Zsivánoviccsal együtt mondjuk: Vajdaság szellemei élete erősödik, fejlődik s a vidéki, tartományi keretből kilépve az ország szine elé, a maga művészi alkotómunkájának is érvényt szerez.

Letopis

A Szerb Matica folyóiratának utóbbi számaiban — örvendetes jelenségként említjük meg — erősödik a szépirodalmi rovat. Mind kevesebb az átvett cikk, az általános, inkább publicisztikai tárgyú és földolgozású írás s ezzel szemben sokasodnak az alkotómunka termékei. Mirko Zsezselj irodalmi tanulmányát kivéve, amit az októberi számban kaptunk, majd mind szépirodalom. Jankó Gyonovics és E. Sz. Petrovics írása művészi líra

prózában. Három költő (Ante Cetinea, Vlatko Pavletics és Szreten Perovics) versei mellett szépprózával Zvonimir Subics jelentkezett. Meleg érzéssel írjuk ide: a LETOPIS októberi számában is hozott szépírást magyar író tollából. Ezúttal Herczeg János három elbeszélésével találkozunk szerb fordításban. Ez sokat jelent számunkra, mert irodalmi termésünk így, csakis így válik ismeretessé a szerb olvasóközönség előtt. (Igaz,

hogy ehhez a bemutatkozáshoz sokban hozzájárul az is, hogy Majtényi Mihály novelláskötete után épp a napokban jelent meg Herceg János novellakötete is Crni andjeo (szerb fordításban a Prosveta kiadásában). — A folyóirat Szemle rovatában Miodrag Sijakovics Jean Paul Sartre egzisztencializmusáról

írt tanulmányt, D. Kirilovics pedig Doszitej Obrádovicsról emlékezik meg. A Könyvszemle, a Reminiszcenciák és a műmelléletek azt a hitet keltik bennünk megingathatatlanul, hogy nálunk, a tartományban is egyre bővül, széleseedik a szellem művesei előtt a látóhatár.

Republika

A horvát irodalmi élet szemléje — a Republika — elég ritkán és elég megkéskve kerül hozzánk. Még mindig nem épült ki közöttünk az a kapcsolat, amely az irodalmi és a szellemi, helyesebben művészeti élet minden szemléjét legalább a kultúrcentrumokban hozzáférhetővé teszi. Ennek hiánya okozza azt, hogy a Republika is csak egynehány könyvtárban vagy művész-klubban található. — A folyóirat augusztusi száma pedig érdeklődésre tarthat igényt. Antun Barac, az ismert horvát esztéta és irodalomtörténész Petar Preradovics életéről és költészetéről írt tanulmányt a hátrahagyott irodalmi levelezései nyomán. A terjedelmes tanulmány komolyértékű adalék új irodalomtörténetünkhöz. — Vlatko Pavletics két verset közöl,

Nikola Milicsevics egy verssel szerepel ebben a számban. Jelena-loboda Zrinski és Milica Zorics novellája (az utóbbi inkább kisregény) a mai horvát széppróza egy-egy reprezentáns alkotásának nevezhető. B. Zseljkovics a folyóirat Figyelő rovatában terjedelmes elméleti munkát tesz közzé a rímről és a verselésről, azonkívül a francia irodalmi és művészeletről találunk időszerű kritikai beszámolókat. A lap képzőművészeti reprodukciói között ezuttal nem találkozunk hazai művész munkájával. Ahány kép a szeptemberi számban helyet kapott, az mind Constantin Guys multszázadbeli francia művész rajzai. A kritikai rovat rövid ismertetőt is ad róla s ezzel igyekszik közelebb hozni, ismertté tenni a mai műpártoló előtt.

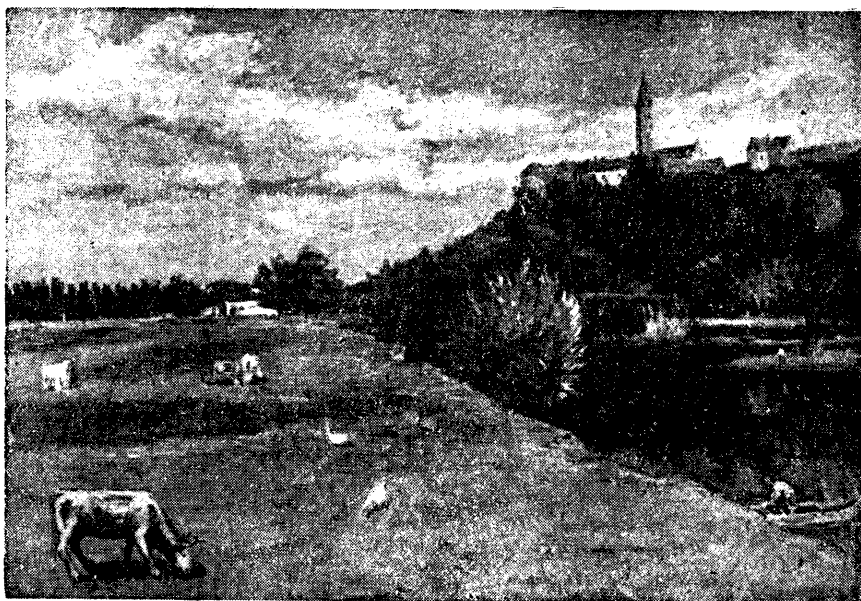
Svedočanstva

Irodalmi életünk legjelentősebb eseményéről hoz beszámolót, legújabb kettős számában a lap. Nem publicisztikai beszámoló s nem is újságírói híradás, mert a jugoszláviai írók Harmadik Kongresszusa már beszámolójánál és vitaanyagánál fogva is sokkal többet követel meg a szürke, hétköznapi regisztrálásnál. Ezért a **Svedočanstva** íróink és irodalombarátaink várakozásának tett eleget akkor, amikor a napilapok kivonatatos közle-

ményei után (hiszen terjedelménél fogva gondolni sem lehetett a központi referátum leközléséről) teljes egészében közé tette az írókongresszus anyagát. Ivó Andrics megnyitója és Miha Marinkó köszöntője után Riszta Tosovics írószövetségi titkár kimerítő jelentése ad tájékoztatót a második kongresszus óta eltelt három esztendő irodalmi eseményeiről és arról a termésről, amit ez az idő adott az irodalomban. Sokrétű és

meglehetősen kimerítő ez a beszámoló, de föltétlenül fogyatékossgául kell megállapítanunk, hogy a nemzeti kisebbségek irodalmi termésével nem foglalkozik, fordításban megjelent műveikkel is csak hiányosan. — Alekszandar Vucsó beszámolója az írók mai helyzetével és a könyv, a nyomtatott betű térhódításával foglalkozott. Összehasonlító adatai szemléltetően bemutatják, hogy irodalmi termésünk közel 70 százeékkal magasabb ma, mint 1938-ban volt. Ennek megfelelően íróink gazdasági és szociális helyzete is hasonló arányban javult s mind közelebb kerülünk ahhoz az időhöz, amikor az alkotónak nem lesz egyéb gondja, mint az alkotás. — Mirosláv Krlezsa nagyvonalú referátuma a kultúra

szabadsága nevében vetette föl az alkotómunka szabadságának kérdését. A harmadik kongresszusnak kétségtelen ez volt a központi problémája és az ezt követő vita a kérdés továbbfejlesztése is. A teljes szöveg közreadása a kongresszus munkájának részletes ismeretét jelenti, — és még valamit. Ennek nyomán indulhat majd tovább a részletkérdések és gyakorlati problémák alaposabb vizsgálata — és hisszük — megoldása is. — Közli még a lap a kongresszus egyes bizottságainak jelentését, a zárhatározatot és az Írószövetség új vezetőségének összeállítását. — Végül a beszámoló visszapillantást ad az írószervezet multbani munkájáról.

Bosán György. Régi ház